Biblický teocentrismus versus dnešní egocentrismus

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.
http://www.klimes.us

Egocentrismus, alocentrismus, teocentrismus

Morálně neutrální termíny, které popisují výchozí souřadnice úvahy.

Egocentrický popis - výchozí souřadnice jsou tělo mluvčího.

"Vybafl na mě zleva."

"Mám pocit, že za mnou někdo stojí" (extrakampinní halucinace)

"Přišel od zastávky."

"Za rohem číhá zloděj."

Alocentrický popis - výchozí souřadnice jsou souřadnice prostoru, kde se dotyčný nachází.

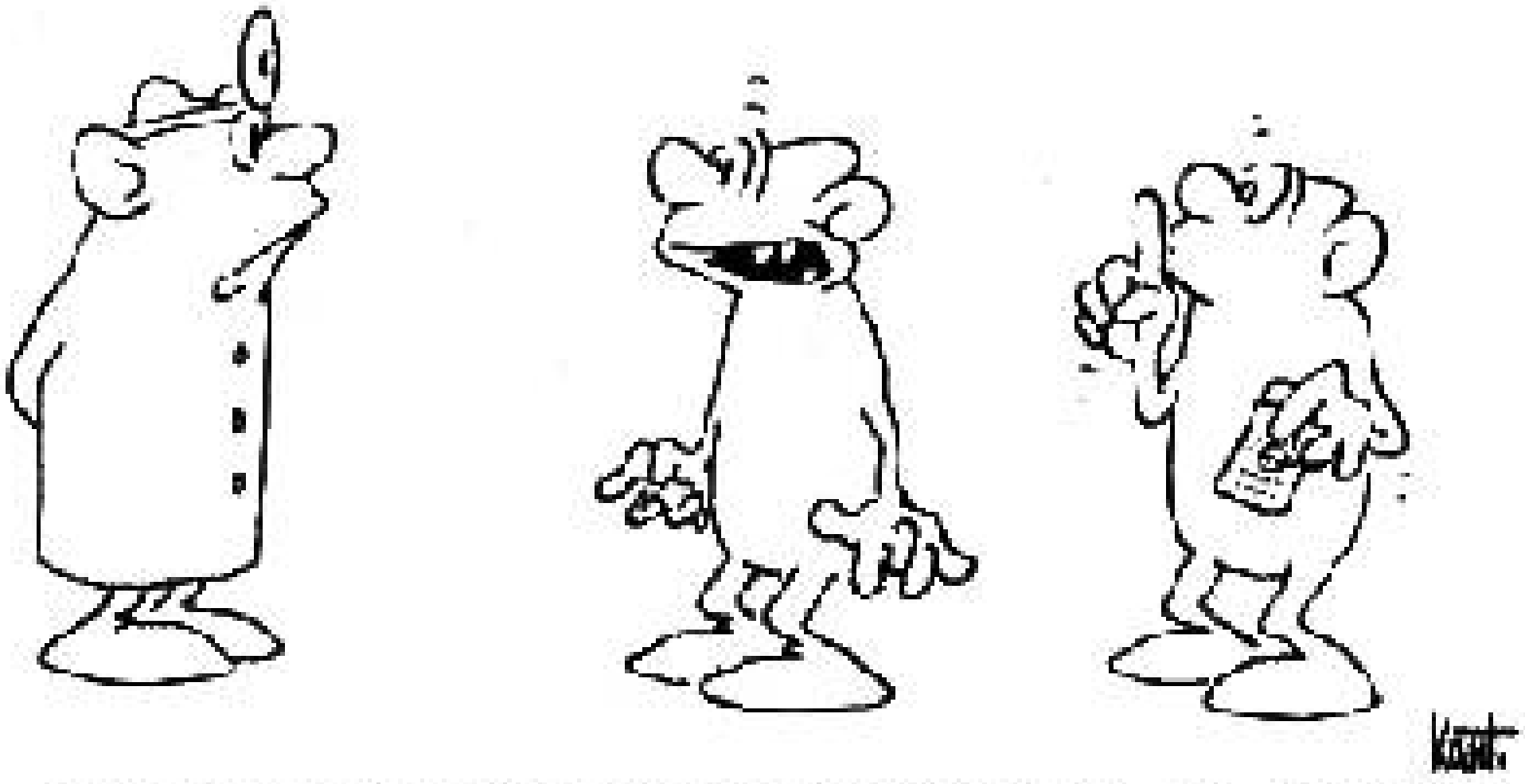

„Pane doktore, mám stále neurčitý pocit, že za mnou někdo stojí."

Motivace egocentrická, alocentrická, teocentrická

Dám si pivo.

Egocentrický

Udělám dětem houpačku.

Alocentrická

AMDG - *Ad maiorem Dei gloriam* - pro větší slávu Boží

Teocentrická

Monoteistická náboženství jsou vyhraněně teocentrická

židovství, křesťanství, islám

Na teocentrismu je vystavěn jejich úspěch.

Jsem otrokyně Boha. Staň se mi, jaks' řekl.

Postoj P. Marie při řešení problémů byl naprosto identický s Ježíšovým:

Teocentrismus	Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé. Buď vůle tvá jak v nebi, tak i na zemi.	**Boží zájmy jsou na prvním místě a**	**Egocentrismus**
	… lidské na druhém	Chléb náš vezdejší nám dávej každý den, odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme naším viníkům a neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.	

Tento teocentrismus nacházíme i u sv. Josefa, který se nebojí problémů při adopci cizího dítě, je-li to součást Božích plánů.

Teocentrismus versus egocentrismus

Ježíš s P. Marií (verbálně i skutky) i se sv. Josefem (skutky) sdílel vyhraněně teocentrické postoje:

Boží zájmy na prvním místě, moje na druhém.

Jsem otrokyně Boha – staň se mi podle tvého slova. (Zvěstování)

Ne má, ale tvá vůle se staň. (Getsemany)

struktura Otčenáše

Dnešní postoj je vyhraněně egocentrický (ne nutně egoistický):

Nevaž se! Odvaž se!

Následuj svou žízeň!

Napřed jde moje ego, pak jde vše ostatní.

V křesťanských kruzích bráno za apriori špatné,
ale málo se argumentuje proč.

Paradoxně pro druhé (lidi, Boha) uděláme více než pro sebe

Matky by se pro děti rozkrájely.

Pro Boha se lidé naučí celou Bibli zpaměti.

Pro ***Allahu Akbar*** (Bůh je velký) proletí panelákem.

Proč teo- a alocentrismus uvolňuje z člověka více energie než egocentrická motivace?

Hranice příjemného versus hranice mých možností

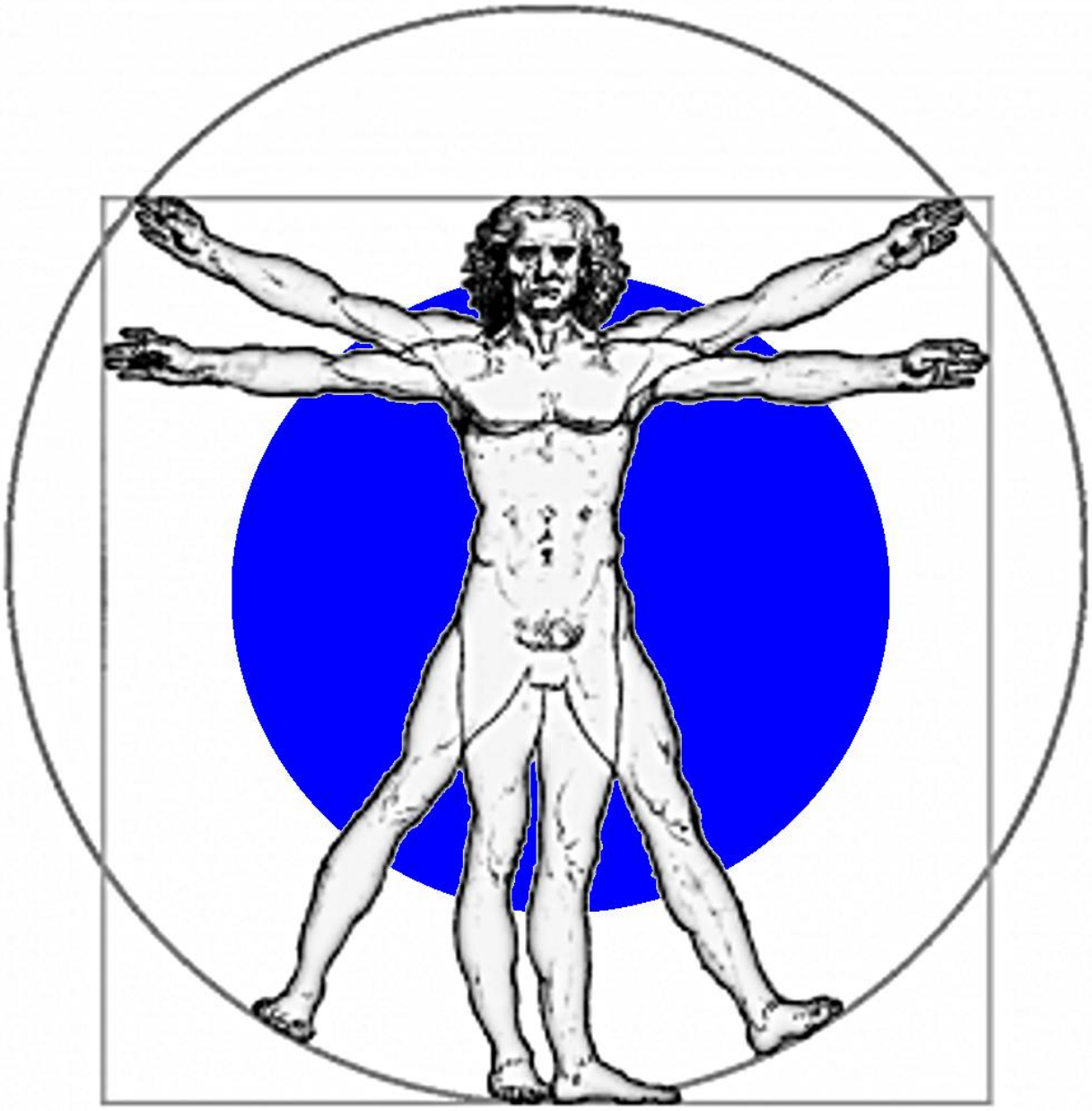

Alocentrická motivace ignoruje hranici příjemného a cílí na hranici možností.

Rodina je pro ženu ta část Božího království, které ona má budovat

Péče o děti ji už dávno nebaví, ale je třeba, aby to celé fungovalo.

Princip reality, alocentrická motivace jí dávají sílu dát dětem více, než by dala sobě.

Sigmund Freud: Princip slasti versus princip reality

Děti jsou evolučně nastaveny na to, aby se patlaly v blátě a hrály si s kameny a klacky. Když je nutíme nedělat z jídla bábovičky, vnucujeme jim jiný princip, než ty, které jsou jim vrozené. Vnucujeme jim princip reality.

Princip slasti versus Princip reality

Princip hedonismu: *Děláme to, co je nám příjemné a vyhybáme se tomu, co je nepříjemné.* Pozor míněno - citově příjemné, tj. podle plazího mozku.

Egocentrický přístup je řízen principy slasti a hedonismu

Říkám 20leté studentce na klavír:
"Na techniku stačí trochu cvičit stupnice."
"Mě stupnice nebaví."
"Ty nebaví nikoho, ale je to nejrychlejší způsob, jak si osvojit správnou techniku hraní, držení ruky, podkládání."

"Já ale nikdy nedělám nic, nač nemám náladu." (6n)

Výsledek nikdy nebude umět na piáno nic pořádného, ale to jí nebrání snít o tom, že bude hvězda pop-music a závidět úspěšnějším.

Ano respektuje principy hedonismu a slasti, ale přijde o (hudební) identitu - nebude nic.

Co je větší frustrace? Ježíš by řekl, že přijít sám o sebe.

Kdy na to ta holka sama přijde?

Až se vdá

Za 15 let po té jaký šel, takovou potkal

V noci se ozve: "Čůrat..."
Kdo má náladu na to dát malou vyčůrat?
Ale ani jeden nikdy nedělají nic, nač nemají náladu.

Následuje série činů, kdy zjistí, že jsou nuceni dělat tisíce úkonů, na které už vůbec nemají náladu

- hádka, kdo se víc fláká
- rozvod
- válka o dítě
- střídavá výchova

Egocentrismus čili egovztažnost není egoismus

Egoismus je morální termín označující druh pochybení v případě egocentrického uvažování: Líbilo se mu pero, tak si ho vzal.

Egocentrismus je náchylný k **životním iluzím**, protože jej řídí právě princip slasti.

Tento triumfální úsměv byla taková hezká tečka za tou jeho životní kariérou

Životní kariéra mužů

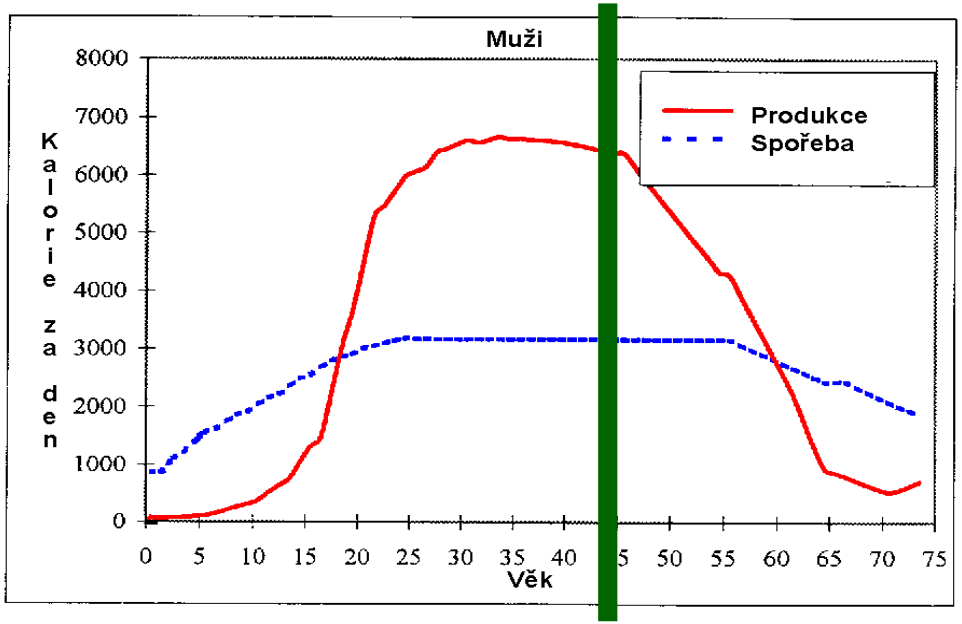

Zde může být příjemný egocentrismus

Zde je příjemný i funkční allo- či teocentrismus
Tady už na ego nevsázet!
Jde do šrotu.

Problém závislosti na plastických operací - neschopnost přijmout stáří
"Syndrom SC" - Porodníci si stěžují, že ženy, které si moc zakládají na tom, jak vypadají, nejsou schopny porodit. Mají totiž problém s tím, jak při porodu budou špatně vypadat. Nejsou schopny tlačit, proto skončí na císařském řezu (section caesarea).

Končící kariéra - myšlení postřeleného vojáka

Už mám prostřelené břicho. Za pár minut umřu, ale každopádně sejmu ještě dva tři nepřátele, aby neublížili kamarádům.

Po 45. roku muži pociťují neustálé ubývání sil i kreativity. Egocentrická motivace musí neustále pohřbívat to, co dřív bylo samozřejmostí:

Teocentrismus a ubývání sil ve stáří:

Ano, už nikdy nic nebudu, ale ještě mohu udělat tohle to či tamto.

Dr. Otokar Motejl: "Paní, vy jste ve věku, kdy ještě můžete dělat chyby a napravovat je. Ale já už jsem ve věku, kdy si tento luxus dovolit nemohu. Já už nesmím dělat chyby..."

Prof. Jiří Hoskovec a dr. Jiří Štikar – v závěru kariéry nějakým nedopatřením se jim do knihy dostala citace jiného autora. Strašný trapas u jinak hyperkorektních vědců. Z hlediska egocentrické motivace - pocit hroutícího se životního díla, naprostého zmaru.

Příklad aplikace teocentrismu

Tréma – nejsem tu, abych si honil triko, ale abych lidem předal nějaké myšlenky, které jim mají pomáhat zvládat krize, zahrál hudbu, která jim má udělat radost. Nechci dělat chyby, ale pokud nějakou chybu udělám, tak se omluvím, budu hrát dál stále co nejlépe, jak dovedu. Nejde o mé ego, jde o Boží cíle.

Ego či sláva je jen lopata, se kterou uskutečňuji Boží zájmy či si vydělávám na živobytí. Dar, hřivna, která mě zavazuje jednat, i ve chvílích, kdy ostatní nemusejí (nemohou) dělat nic.

Katastrofální, nezamýšlená chyba uprostřed (na konci) kariéry = Bůh mě posílá jinam, potřebuje mě jinde. Bůh velice často posílá (nejen nahluchlé) lidi jinam kopancem...
Egocentrická interpretace = to už nenapravím, konec, žil jsem zbytečně
Teocentrická interpretace = Bůh mě posílá na jinou kolej. Co potřebuje?

…využijte čas vám svěřený. (Kol 4, 5)

Věřící z hlediska znalostí na tom není lépe než nevěřící. Ani on neví, kolik času mu bylo svěřeno. Rozdíl je především v postojích:

Egocentrický přístup – čas mi nebyl svěřen, to je můj čas, tzn. objevuje se pocit nároku vyplývající z rovnostářství - z pohledu na dědu či babičku:

"Mám právo, abych neumřel na rakovinu! Proč zrovna já mám být první z naší třídy, kdo má umřít?"

Teocentrický přístup – čas je dar, na který není "právní nárok": *"Dej, Pane, kolik uznáš za vhodné." "Žila život krátký, ale plný…"*

Mechanismus odevzdání - jsem na jedné lodi

Egocentrismus - nemyslí na své stáří

Egocentricky uvažující člověk je sebestředný i vůči sobě: Nemyslí na své stáří.

Carpe diem řeší požitek teď a nyní. Fakt, že to zítra sám odskáče, už neřeší.

Druh vtipů, které jsou zcela nové. To značí, že je to velký problém.

Egocentrismus se vyznačuje děsem z bolesti, zejména před stářím.

U nás se pálí obilí a

v Africe se krmí krávy papírem.

To přeci není Boží království na zemi.

Vždyť Ježíš nám říká:
"Nemusejí odcházet;
vy jim dejte jíst!"

Děkuji Vám za pozornost

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.
http://www.klimes.us